

Dagens Arbetes arbetsbeskrivning Guldspaden 2009, tidskriftsklassen

Detta bidrag är del 1 av två jobb där vi granskar återvinningsindustrin. Eftersom del 2 publiceras under senhösten 2009 så kommer detta bidrag att kompletteras.

1. Vilka deltog i arbetet?

Marcus Johansson (har nu ändrat efternamn till Derland)

2. Var publicerades jobbet?

Dagens Arbete

3. När publicerades bidraget?

April 2009

I nedanstående text svarar jag på frågorna 4, 5, 6 och 7.

Jag ville granska återvinningsbranschen. På tåget hem från Gräv 2008 i Göteborg skrev jag en arbetsingress på en servett. Något i stil med:

”Sverige är världsbäst på återvinning. Men bakom del miljövänliga fasaden finns Sveriges farligaste jobb. Dagens Arbete granskar en växande bransch med vidriga arbetsvillkor.”

Nu hade jag ingen aning om det stämde. Men min arbetsledare Gunilla Ericson gick igång på idén. Det dröjde till januari 2009 innan jag kunde borra ner händerna i något som skulle visa sig vara ett riktigt dyhåll.

Inledde med att surfa runt bland återvinningsföretag och läsa andra mediers rapportering av denna nya industri. Fastnade snabbt för ett plastföretag i Norrköping som tillverkade plastkassar av återvunnen plast. Och vars största kund var Systembolaget. Under sommaren 2008 hade företaget gått i konkurs under konstiga omständigheter. Jag ringde IF Metallklubbens tidigare, och nu arbetslösa, ordförande som öppenjärtligt berättade om sin tidigare arbetsgivare. Redan här infann sig känslan av att vara något riktigt intressant på spåret.

Ägaren till företaget visade sig driva plastföretag i Estland, Arvika och ytterligare några orter i Sverige. Ett litet plastimperium.

Först åkte jag till Norrköping. Via en kontakts kontakt lyckades jag ta mig in i den nedlagda plastpåsefabriken. Den stora industrilokalen var i princip öde. I ett hörn sågade två polska arbetare ner ventilationsrör med vinkelslip. Jag frågade vart grejerna skulle skickas. De svarade Estland. En fastighetsskötare berättade att alla maskinerna skickats till Värmland. Nu hade jag två uppgifter. Värmland eller Estland? Och företagaren som gått i konkurs hade verksamheter på båda ställena.

Han hade på något sätt lyckats få med sig de värdefulla maskinerna trots konkursen. Hur? Jag riktade sökljuset mot Värmland och verksamheten i Arvika. Hittade artiklar som berättade om dålig arbetsmiljö på fabriken. Begärde ut alla handlingar om företaget hos Arbetsmiljöverket. Det tog tre veckor innan jag fick de nästan 300 sidorna. Det visade sig vara en guldgruva. I över 10 års tid hade företaget haft rejäla brister i arbetsmiljön. Ägaren till företaget var dömd för arbetsmiljöbrott (något som väldigt få lyckas med) och i flera inspektioner hade verkets inspektörer hittat brister. Via tingsrätten fick jag ut domen i arbetsmiljömålet. Två anställda hade klämt sina händer svårt i en och samma maskin som saknade skydd. Men att få tag i dessa två män var inte lätt. Den ena hade två telefonnummer han aldrig svarade på. Och ringde inte upp heller. Den andra hade ingen telefon. Och adressen

från domen stämde inte. Ringde då alla boende i den trappuppgång han tidigare bott i. En äldre dam var hjälpsam och berättade att han flyttat och bodde några hus bort. Men jag hade inget telefonnummer.

- Ring hyresvärden sa den gamla damen, jag har numret.

Jag fick tag på hyresvärden som utan att tveka lämnade ut numret till sin hyresgäst!

Nu åkte jag till Värmland för att se fabriken och leta upp den andra killen som aldrig svarade i telefon. Men hans adress stämde inte heller. Fotografens gps skickade oss långt ut i skogen. Frågade mig fram och folk på orten visste vem jag sökte. Och i ett uthus stod mannen och täljde i masurbjörk. Han bekräftade bilden av en företagsledare som helt struntade i arbetsmiljön. Den här mannen ställde också upp på bild.

Åkte också ut till fabriken för att bilder. Smög omkring i skogen men det mest spännande som hände var att vi stötte fram två älgar.

Nu hade jag bevis för att företaget hade grova arbetsmiljöbrister. Men tillverkade man fortfarande Systembolagets kassar? Vart fanns maskinerna från Norrköpingsfabriken?

Började ringa runt till tidigare anställda, IF Metallombudsmän, regionala skyddsombud och arbetsmiljöinspektörer. 30-40 olika källor. Kom hela tiden vidare och fick nya namn. Många bekräftade och gav en samstämmig bild av arbetsmiljön. Jag lyckades också komma över filmer som visade att Systembolagets kassar tillverkades i maskiner som saknade skydd för fingrar och händer. Fick också bekräftat att maskinerna från Norrköping flyttats till Arvika.

Företagaren hade försatt Norrköpingsfabriken i konkurs och köpt upp konkursboet (med maskiner) via ett annat företag. Därför kunde han fortsätta att tillverka Systembolagets kassar.

Nu var jobbet hemma. Jag hade en oseriös företagare, som ljugit för en myndighet, struntade i lagen och var dömd för arbetsmiljöbrott. Och den största kunden var Systembolaget. Till det kom att jag hade öppna källor som berättade om missförhållandena. Och som bevis för att Systembolagets kassar tillverkades i farliga maskiner fanns filmer.

Efter publicering hörde en källa av sig och berättade att bromsarna på hans bil slutat fungera, utan förvarning. Om det var företagaren som var arg och ville skrämmas eller om det fanns en naturlig förklaring har inte framgått. Källan var i alla fall rejält omskakad.

8. Hur lång tid tog projektet?

Jobbade halvtid januari/februari/mars 2009. Gjorde en del annat parallellt. Med uppföljningar uppskattar jag arbetstiden till cirka 3-4 veckor på heltid.

9. Har projektet fått några konkreta följder?

Systembolaget åkte ut till fabriken några dagar efter publicering. Också Arbetsmiljöverket och facket regionala skyddsombud besökte fabriken. Systembolaget krävde en fullständig revision på företaget, avseende arbetsmiljön. Samtliga anser att Dagens Arbetes rapportering har bidragit till att förbättra arbetsmiljön för dem som arbetar där.

10. Vilka reaktioner har ni fått från myndigheter och kollegor?

Arbetsmiljöverket besökte fabriken för inspektion. Enskilda inspektörer välkomnade vår granskning. TV4 Nyheter gjorde ett långt reportage där de använde Dagens Arbetes filmer från arbetsplatsen. Aftonbladet tog jobbet rakt av, lokala medier uppmärksammade också granskningen.

11. Har projektet anmälts till PO eller annan instans?

Nej.

12. Ange webblänk:

www.da.se skriv "systembolaget" i sökrutan på förstasidan.